

élet és iskola, élet-iskola, életiskola, iskola és élet, iskola-élet, iskolaélet

Gazsó Ferenc (1932–2018): Börtön... oktatási törvény...

Kapcsolatom volt ahhoz a körhöz, amely szorosan kötődött Nagy Imréhez.

Majd amikor 1957. március 7-én letartóztattak, akkor azt a papírt olvasták föl nekem, hogy tagja voltam annak a csoportnak, amely Nagy Imre jobboldali és nemzetáruló politikáját terjesztette és követte. Az igaz volt, hogy csatlakoztam ehhez a körhöz, továbbá – mint az egyetemen is oktató fiatalember – valóban elkötelezett híve és terjesztője voltam azoknak a változásoknak, amelyeket Nagy Imre képviselt. Ez idáig igaz volt, a többi már nem, nevezetesen, hogy fegyveresen megtámadtam ÁVH-sokat, ami nem volt igaz. Ilyen fegyveres küzdelmekben nem vettem részt. Nem is keveredtem olyan szituációba, ahol ez fölvetődött volna. A lényeg az, hogy lecsuktak, és először a gyűjtőfogházban voltam jó néhány hónapig, azután Kistarcsán. Amikor kiengedtek, akkor rendőri felügyelet alá helyeztek, de közben megkaptam a levelet a Magyar Tudományos Akadémia Tudományos Minősítő Bizottságától, hogy az eddig tett tudományos vizsgáim érvénytelenek, és a kandidátusi disszertációm beadására sem kerülhet sor.

A szellemi tevékenységtől való megfosztás elég sokáig tartott, és csak 1961 őszén kaptam esélyt és lehetőséget arra, hogy a Csepel Vas- és Fémművek Dolgozók általános iskolájában óraadó történelemtanárként elhelyezkedhettem. Addig alkalmi munkákból, fordításból éltem. Vagonkirakástól kezdve mindennel foglalkoztam, amiből valamilyen megélhetéshez lehetett jutni. Ahol elmondtam, hogy Kistarcsán voltam, attól kezdve szóba sem álltak velem, még fröccsöntő üzembe vettek föl.

Én viszont megcsináltam egy új oktatási törvényt, természetesen másokkal együtt, amely tényleg lebontotta ezt a dirigista-állampedagógiai rendszert, és megszűnt nemcsak a közvetlen pártfelügyelet, hanem az államigazgatási szervezetnek az iskolát dirigáló és irányító szerepe is. Kétségtelen, hogy elértünk bizonyos eredményeket. Úgy is szokták ezt a szakmában mondani, hogy a rendszerváltozás Magyarországon az oktatás területén korábban kezdődött, mint a politikai fordulat.

Amikor a törvény megszületett, és sikerült lebontani a szisztémát, akkor villámgyorsan visszamentem az egyetemre. Ugyanis nem akartam se politikus, se pedig valamilyen állami vezető lenni. Nem rúgtak ki, hanem saját magam mentem vissza a Közgazdaságtudományi Egyetemre, ahol korábban tanszékvezető egyetemi tanár voltam. Most is ugyanazt csinálom, amit egész életemben, tehát kutatok és oktatok.

Könyveim jelentek meg, legutóbb a *Társadalmi zárványok* című könyv, amely a magyarországi mélyszegénységnek a társadalmi, gazdasági és egyéb összefüggéseit igyekezett empirikus kutatások keretei között föltárni.

Két részlet Bálint István Gazsó Ferencsel készített 2012-es rádióinterjújából, szerkesztett változata megjelent Gazsó Ferenc Pályakép a szociológia sodrásában c. kötetében

MAGYAR
PEDAGÓGIAI
TÁRSASÁG